

ارزیابی تجارب والدین دانش‌آموزان نسبت به آموزش مجازی در دوره همه‌گیری کرونا: چالشها در برابر فرصتها

◊ صلاح مرادیان^۱ ◊ دکتر ناصر یوسفی^۲

چکیده:

تبدیل آموزش سنتی به آموزش آنلاین، چالشها و فرصتهای جدیدی را در سطح اجتماعی و فناوری به ارمغان آورده است. هدف پژوهش حاضر تحلیل چالشها و فرصتهای آموزش مجازی در دوره همه‌گیری کرونا، با بررسی تجارب والدین است. روش این پژوهش کیفی است و با رویکرد پدیدارشناسی انجام گرفته است. برای گردآوری اطلاعات از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شده و تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافته است. جامعه موردنظر والدینی بودند که دست‌کم یک فرزند شرکت‌کننده در آموزش مجازی از اسفند سال ۱۳۹۸ به بعد داشتند. روش نمونه‌گیری، رویکرد هدفمند ملاکی و شامل ۲۴ نفر از والدین بود. در تجزیه و تحلیل داده‌ها از الگوی کلابزی استفاده شد. کدگذاری این پژوهش در سه مرحله توصیفی، تفسیری و تبیینی انجام یافت. یافته‌ها شامل دو کد اصلی یا تبیینی «آسیبها و تهدیدها با پنج کد تفسیری» و «پیامدها و فرصتها با سه کد تفسیری» هستند که از کدهای توصیفی به دست آمده بودند. نتایج نشان داد که آموزش مجازی چالشها و فرصتهایی جدید را در سطح اجتماعی و فناوری ایجاد کرده است و با توجه به نقش مشارکتی و قابل توجه والدین، می‌تواند به توانمندسازی مسئولان و تصمیم‌گیرندگان برای ایجاد راه‌حلهای مناسب، در حل موانعی که والدین و دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار می‌دهد، کمک کند.

کلید واژگان: آموزش مجازی، پیامدها و فرصتها، چالشها

© تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۸

© تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۲/۱۲

۱. دانشجوی دکتری رشته مشاوره، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران.

E-mail: s.moradian@uok.ac.ir

۲. نویسنده مسئول: استاد گروه مشاوره، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران.

E-mail: n.yoosefi@uok.ac.ir

مقدمه

همه‌گیری کووید-۱۹ محدودیت‌های شدید را برای رفتار مردم در سراسر جهان ایجاد کرده (هیل^۱ و همکاران، ۲۰۲۰) و حضور فیزیکی در مدارس، در بسیاری از کشورها ممنوع شده است (یونسکو، ۲۰۲۰). این همه‌گیری سبب انتقال اضطراری از آموزش سنتی به آموزش از راه دور^۲ در تمام سطوح آموزش شد (هادجز^۳ و همکاران، ۲۰۲۰). در پیشبرد آموزش در دوران همه‌گیری کرونا، سیاست‌هایی متفاوت در کشورهای گوناگون، اتخاذ شد (بانک جهانی، ۲۰۲۰). در ایران نیز، پیشبرد آموزش از طریق شبکه تلویزیونی آموزش و شبکه اجتماعی دانش‌آموزان (شاد)، از اقدامات مهم آموزش و پرورش بود (زینی‌وند و نویدی، ۱۴۰۰).

آموزش مجازی^۴ (الکترونیکی) به‌عنوان یکی از انواع آموزش از راه دور است (بابایی، ۱۳۸۹). حتی این اصطلاحات به جای هم استفاده می‌شود، اما در مجموع اصطلاح آموزش مجازی مجموعه وسیعی از عملکردها و کاربردها، از جمله آموزش مبتنی بر وب، آموزش مبتنی بر کامپیوتر، کلاسهای مجازی و همکاریهای الکترونیکی را در برمی‌گیرد (کیا، ۱۳۸۸). با توسعه فناوری، آموزش و یادگیری از راه دور یکی از سریع‌ترین راههای آموزشی شناخته شده است (واتسون^۵ و همکاران، ۲۰۱۱) و این امر لزوم بررسی بیشتر آن را ایجاب می‌کند.

آموزش از راه دور به‌منزله یک واکنش شتابزده و ضروری به یک بحران ظاهر شد و فعالیتها و برنامه‌های درسی برنامه‌ریزی شده برای آموزش حضوری را به محیطهای راه دور، بدون برنامه‌ریزی یا شرایط لازم، از جمله زیرساختها یا آموزش معلمان، تغییر داد (سیبرا^۶ و همکاران، ۲۰۲۱). این نوع آموزش نه تنها از راه دور انجام می‌شود، بلکه به دلیل خانه‌نشینی و فاصله‌گذاری اجتماعی در مرحله حاد شیوع بیماری و به تبع آن مسائلی که پدیدار می‌شود، قابل بررسی است. اولاً، «آموزش از راه دور مبتنی بر خانه^۷» براساس در دسترس بودن دستگاههای فناوری و اتصال به اینترنت است و به دلیل افزایش نابرابریهای اقتصادی و «شکاف دیجیتالی^۸»، هر کودکی، دستگاه و امکان اتصال اینترنت را ندارد (ون لانکر و پارولین^۹، ۲۰۲۰). ثانیاً، این آموزش و یادگیری، نیاز به حمایت همه‌جانبه خانواده، هم برای یادگیری و هم برای استفاده از دستگاهها و بسترهای یادگیری دارد. هر چه کودک خردسال تر باشد، نیاز به حمایت

1. Hale
2. Distance learning
3. Hodges
4. Virtual teaching
5. Watson
6. Seabra
7. Home-based distance learning
8. Digital divide
9. Van Lancker & Parolin

سایر اعضای خانواده (عمدتاً مادران) بیشتر می‌شود (پترتو^۱ و همکاران، ۲۰۲۰).
معلمان، دانش‌آموزان و والدین پس از این بیماری همه‌گیر با وضعیتی کاملاً جدید روبه‌رو مواجه
شدند (هوبر و هلم^۲، ۲۰۲۰). این تغییر ناگهانی به یادگیری مجازی و چالش‌هایی که ایجاد می‌کند،
نگران‌کننده است، زیرا بدون حمایت مناسب از سوی والدین، این تغییرات ممکن است سبب افزایش
استرس والدگری و احتمال فرسودگی والدین شود و روی فرزندان نیز تأثیر منفی بگذارد (گریفث^۳،
۲۰۲۲).

در طول بحرانهای بهداشت جهانی پیشین، مانند سندرم حاد تنفسی (SARS) و آنفلوآنزای A
(H1N1) تحقیقات مسائل مربوط به تعطیلی مدارس مانند تعارض میان مسئولیتهای کاری والدین
و نیازهای مراقبت از کودک، کمبود ارتباط مؤثر میان والدین و مدارس و عدم وجود روبه‌های فراگیر
برای دسترسی دانش‌آموزان به منابع و خدمات مورد نیاز، انجام گرفته است (بون^۴ و همکاران، ۲۰۱۱؛
براوناک-مایر^۵ و همکاران، ۲۰۱۳؛ آسالیوان^۶ و همکاران، ۲۰۰۹). برخی از پژوهشگران، نگرانیهای خود را
در مورد زیانها و خطرات آموزش مجازی، اعتیاد به فیلمها، انزوای اجتماعی و مسائل مربوط به سلامت
جسمی برجسته کرده‌اند (جیانگ و مونک^۷، ۲۰۱۶؛ رادسکی^۸ و همکاران، ۲۰۱۶). برخی دیگر پیشنهاد
کرده‌اند که والدین برای پیشگیری از آسیب رساندن و تنظیم فعالیتهای برخط کودکان، مانند ایجاد
قوانین استفاده از فناوری برای نظارت بر استفاده فرزندانشان از رسانه‌ها، نقش میانجی را بازی کنند
(نوون و زمان^۹، ۲۰۱۸).

همچنین دهه‌ها پژوهش نشان داده است که مشارکت والدین برای نتایج والدین و فرزندان بسیار
مهم است. به گفته بارگر^{۱۰} و همکاران (۲۰۱۹)، مشارکت والدین در یادگیری فرزندان، رابطه آنها را
با فرزندانشان بهبود می‌بخشد و به آنها تصویری دقیق از تواناییهای فرزندانشان می‌دهد و با پیشرفت
تحصیلی و رشد اجتماعی عاطفی فرزندان مرتبط است. با این حال، در طول همه‌گیری، بسیاری از والدین
برای خدمت به‌مثابه مربیان غیررسمی آماده نبودند و همزمان درگیر متعادل‌سازی مسئولیتهای کاری و
مراقبت از کودک بودند (لی^{۱۱} و پارولین، ۲۰۲۱).

1. Petretto
2. Huber & Helm
3. Griffith
4. Boon
5. Braunack-Mayer
6. O'Sullivan
7. Jiang & Monk
8. Radesky
9. Nouwen & Zaman
10. Barger
11. Lee

برخی از پژوهشگران ترجیح می‌دهند که به‌جای تعریف مشارکت، انواع مشارکت والدین را توصیف کنند و آنها را به‌طور گسترده به مشارکت مبتنی بر مدرسه و در خانه طبقه‌بندی کنند (بونک^۱ و همکاران، ۲۰۱۸). بر اساس مدل مشارکت والدین اپستاین، والدین درگیر در یادگیری مبتنی بر خانه در فعالیتهای تحصیلی در خانه مانند تکالیف، تعیین اهداف و سایر فعالیتهای درسی شرکت می‌کنند (اپستاین^۲، ۱۹۹۲). همچنین، بارگر و همکاران (۲۰۱۹) بیان می‌کنند که مشارکت مبتنی بر خانه اشکال مختلف دارد، مانند «بحث و تشویق»، «مشارکت شناختی - فکری»، «مشارکت در انجام تکالیف» و در برخی موارد، شامل جاه‌طلبیهای تحصیلی والدین برای فرزندانشان می‌شود (ص، ۸۵۶).

بررسی چالشها و فرصتهای آموزش مجازی از دیدگاه والدین و گروههای دیگر، در پژوهشهایی در داخل و خارج کشور بررسی شده است. محمدی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهش خود درباره چالشهای آموزش مجازی از دیدگاه تجارب والدین در دوران پاندمی، آنها را در دو گروه معایب و محاسن آموزش مجازی، در مقوله‌های آموزشی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و فنی بررسی کرده‌اند. در پژوهش مصیبي اردکانی و همکاران (۱۴۰۰) مشکلات و چالشهای آموزش مجازی از نظر خانواده‌ها در حوزه‌های آموزش، معلم و مدرسه، والدین، دانش‌آموزان و زیرساختهای آموزش مجازی بیان شده است. یداللهی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهش خود در زمینه مشکلات آموزش برخط از نظر والدین و معلمان، مشکلات را از دیدگاه والدین در هشت مؤلفه (کمبود امکانات پایه، آسیبهای استفاده افراطی از اینترنت، کاهش کارآمدی معلم، وقفه در تحول شخصیتی دانش‌آموز، کاهش انگیزش، برهم خوردن نظم خانه و نا آشنایی با عناصر و مهارتهای آموزشی والدین) مقوله‌بندی کرده‌اند. سلیمانی و اصغری (۱۴۰۰) در پژوهش خود در زمینه مزایا و چالشهای آموزش مجازی، مشکلات فنی، عدم ارتباط عاطفی و ارزشیابیهای ضعیف را چالش و کیفیت بالا و مشارکت فعال در آموزش مجازی، را به‌عنوان مزیت بیان کرده‌اند. همچنین در پژوهش حجتی و همکاران (۱۴۰۰) مدیران، مشکلات آموزش مجازی را در مؤلفه‌های سازمانی، حقوقی، فنی و مالی در حد بالایی ارزیابی کرده‌اند.

ابوحامد^۳ (۲۰۲۰) در پژوهش خود در زمینه موانع یادگیری از راه دور در دوران شیوع کرونا و در کشور اردن، این موانع را از دیدگاه والدین و با روش کیفی در چهار موضوع اساسی، (۱) موانع شخصی، (۲) موانع فنی، (۳) موانع لجستیکی و (۴) موانع مالی طبقه‌بندی کرده است. کویی^۴ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهش خود در زمینه تجربه‌ها و نگرش والدین چینی درباره یادگیری آنلاین، نگرانیهای آنها را در شش مفهوم کلی نگرانی درباره درک دانش‌آموزان از درس، ناامیدی در مورد تعامل مناسب

1. Boonk
2. Epstein
3. Abuhammad
4. Cui

در دوره‌ها، نگرانی درباره بینایی کودکان، افزایش مسئولیتهای آزاردهنده بزرگسالان، نگرانی درباره کاهش علاقه و تمرکز دانش‌آموزان به دوره‌های آنلاین و ایده کافی نبودن توضیحات معلمان، بررسی کرده‌اند. لائو و لی^۱ (۲۰۲۰) در بررسی دیدگاههای والدین در کشور هنگ‌کنگ درباره یادگیری از راه دور در دوران کرونا، موضوعاتی مثل علاقه ناکافی کودکان به یادگیری و محدودیتهای خانه، مستقل نبودن کودکان در تکمیل تکالیف، خواسته‌هایی در مورد حمایت بهتر مدارس و دولت و استفاده زیاد فرزندان از وسایل الکترونیکی بدون دخالت والدین، مورد تأکید قرار داده‌اند. کوسکلا^۲ و همکاران (۲۰۲۰) با بررسی دیدگاههای والدین فنلاندی در زمینه آموزش از راه دور در دوران پاندمی، چالشهای والدین را در موضوعات مدیریت برنامه روزمره، یادگیری و رفاه فرزندان خود و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات بیان کرده‌اند. گاربی^۳ و همکاران (۲۰۲۰) با بررسی آموزش از راه دور در دوران کرونا، در کشور آمریکا و از نگاه والدین، تجارب آنها را در چهار بخش ایجاد تعادل میان مسئولیتهای، انگیزه یادگیرنده، دسترسی و نتایج یادگیری طبقه‌بندی کرده‌اند. همچنین در پژوهشی دیگر در کشور چک در زمینه آموزش در خانه در دوران پاندمی کرونا، بروم^۴ و همکاران (۲۰۲۰) نشان داده‌اند که والدین با مشکلاتی نظیر کمبود زمان، مسائل مربوط به فناوریها و مهارتهای آموزشی ناکافی و دانش محتوایی روبه‌رو هستند.

به نظر می‌رسد، بررسی چالشها و فرصتهای آموزش مجازی در پژوهشهای داخلی کمابیش وجود دارد، اما این بررسیها از دیدگاه والدین به‌ندرت انجام شده است. تغییر سریع و جهانی به سمت آموزش از راه دور اضطراری در پاسخ به همه‌گیری کووید-۱۹، درخواستی فوری‌تر را برای بررسی تجربیات والدین در محیط آموزش از راه دور ایجاد می‌کند (بادرانی^۵ و همکاران، ۲۰۲۱). درحالی‌که پژوهشهای اندکی برای درک نظرات والدین در طول این نوع تجربه یادگیری انجام شده است، دیدگاه و تجربیات والدین از آموزش از راه دور اضطراری می‌تواند بر کیفیت و کمیت یادگیری برخط در آینده تأثیر بگذارد (میسیرلی و ارگولک^۶، ۲۰۲۱). از این‌رو مهم است که درک والدین در مورد موانع آموزش مجازی را بشناسیم، زیرا انجام دادن این کار به مسئولان آموزش این امکان را می‌دهد تا راه‌حلهایی برای رفع موانعی که بیشتر بر والدین تأثیر می‌گذارد و آنها را از حمایت از فرزندان خود برای دستیابی به یک آموزش خوب بازمی‌دارد، ایجاد کنند (ابوحامد، ۲۰۲۰). با این تفاسیر، پژوهش حاضر به بررسی چالشها و فرصتهای آموزش مجازی در دوران پاندمی کرونا، از طریق تجربه‌های والدین پرداخته است.

1. Lau & Lee
2. Koskela
3. Garbe
4. Brom
5. Budhrani
6. Misirli & Ergulec

روش

پژوهش حاضر مطالعه‌ای کیفی است و به روش پدیدارشناسی انجام شده است. جامعه مورد نظر والدین شهرهای کامیاران و سنندج بودند که حداقل یک فرزند شرکت‌کننده در آموزش برخط از اسفند سال ۱۳۹۸ به بعد داشتند. روش نمونه‌گیری به رویکرد هدفمند ملاکی و از چند مدرسه متفاوت با معرفی مدیران مدارس بود. ملاک ورود والدین در مصاحبه، داشتن فرزندانی بود که در طول پاندمی کرونا در آموزش مجازی مدارس شرکت داشته‌اند. همچنین در ابتدای مصاحبه با بررسی میزان مشارکت و اطلاعات والدین از آموزش مجازی سعی در انتخاب والدینی با مشارکت بیشتر و مؤثرتر بود. ابزار پژوهش مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با والدین بود. زمان مصاحبه‌ها ۴۰ دقیقه تا یک ساعت بود و مصاحبه‌ها تا اشباع نظری در مورد موضوع ادامه یافت و در مجموع ۲۴ مصاحبه انجام شد. سپس نتایج کل مصاحبه‌ها با نرم‌افزار MAXQDA-2018، تجزیه و تحلیل شد.

سؤالات مصاحبه شامل دو بخش جمعیت‌شناختی و سؤالات باز پاسخ بود. سؤالات طراحی شده را چند تن از اساتید روانشناسی و مشاوره دانشگاه که در زمینه پژوهش‌های کیفی تخصص داشتند، مورد بررسی قرار دادند که در نهایت، در مصاحبه‌ها استفاده شدند. سؤالات اصلی شامل: ۱. بزرگ‌ترین موانع و چالش‌های شما در مورد آموزش مجازی فرزندان، چه مواردی است؟ ۲. مهم‌ترین فرصتهایی که آموزش برخط در اختیار شما و فرزندان قرار داد، کدام‌اند؟

داده‌های جمعیت‌شناختی نشان دادند که از ۲۴ والد شرکت‌کننده ۵ نفر (۲۰/۸ درصد) مرد و ۱۹ نفر (۷۹/۲ درصد) زن بودند. میانگین سنی والدین در حدود ۳۸/۳ سال و فرزندان ۹/۴۷ سال بود. ۷ نفر (۲۹/۱۶ درصد) از والدین تحصیلات دیپلم و زیر دیپلم، ۱۶ نفر (۶۶/۶۶ درصد) لیسانس و یک نفر (۴/۱۸ درصد) دکتری داشتند. همچنین ۱۳ نفر (۵۴/۱۶ درصد) از والدین یک فرزند، ۱۰ نفر (۴۱/۶۶ درصد) دو فرزند و یک نفر (۴/۱۸ درصد) سه فرزند شرکت‌کننده در آموزش برخط داشتند. درآمد ماهیانه در ۵ خانواده (۲۰/۸۳ درصد) زیر ۵ میلیون تومان، ۱۲ خانواده (۵۰ درصد) بین ۵ تا ۱۰ میلیون تومان و ۷ خانواده (۲۹/۱۶ درصد) بالای ۱۰ میلیون تومان بود. آموزش فرزندان ۲۱ نفر از والدین از طریق شبکه شاد بوده و ۱۰ نفر از خانواده‌ها به همراه شبکه شاد از برنامه‌های شبکه آموزش نیز استفاده کرده‌اند.

تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها با روش کدگذاری سه‌مرحله‌ای و نتایج آن با روش کلایزی^۱ بررسی شده است. مراحل این روش در جدول شماره ۱ گزارش شده است (کلایزی، ۱۹۷۳).

1. Colaizzi

جدول ۱. مراحل روش کلایزی

گامها	روش کار
۱	● هر رونوشت مکرراً خوانده شود تا معانی کلی آن دربارهٔ کل محتوا یافت شود.
۲	● لازم است برای هر رونوشت، یک عبارت مهم که شالوده آن پدیده را توصیف می‌کند، استخراج شود.
۳	● معانی باید از این عبارات مهم گرفته شوند (کدبندی توصیفی).
۴	● معانی دسته‌بندی شده باید در دسته‌ها، خوشه‌های مضامین و مضامین اصلی طبقه‌بندی شود (کدبندی تفسیری).
۵	● نتایج پژوهش باید تحت عنوان یک توصیف دقیق از پدیده مورد بررسی دسته‌بندی شود.
۶	● ساختار مبنایی پدیده باید توصیف شود (کدبندی تبیینی).
۷	● نتایج پژوهش باید به مصاحبه‌شوندگان در جهت پرسوجو از مصاحبه‌شوندگان در مورد معانی به‌دست آمده از بیانات آنان بازگشت داده شود.

برای تأمین اعتبار بیشتر پژوهش، نتایج مقوله‌بندی مصاحبه‌ها در اختیار چهار نفر از اساتید دانشگاه که در زمینه پژوهش پدیدارشناسی تخصص داشتند، قرار گرفت تا بررسی و تأیید شود. همچنین نتایج کدبندی و برداشتها را خود مصاحبه‌شوندگان بررسی و مورد تأیید قرار دادند و گزارش نتایج و تحلیلها پس از این مراحل انجام شد. همچنین در یک فاصله دو هفته‌ای، مصاحبه از چند نفر از شرکت‌کنندگان دوباره انجام شد و سؤالات با توجه به مقایسه نتایج، پایایی خوبی را نشان دادند.

یافته‌ها

در پژوهش حاضر، یافته‌های به‌دست آمده در سه مرحله کدگذاری توصیفی، کدگذاری تفسیری و کدگذاری تبیینی، از داده‌های مصاحبه‌ها به‌دست آمده است. هر کد تبیینی، متشکل از چند کد تفسیری و هر کد تفسیری، شامل چند کد توصیفی است. کدهای توصیفی، خلاصه و توصیف نقل‌قولهای مستقیم مصاحبه‌شوندگان است. در این پژوهش ۲ کد تبیینی، ۸ کد تفسیری و ۴۶ کد توصیفی وجود دارد. خلاصه کدبندیها در جدول شماره ۲ قابل مشاهده است.

جدول ۲. کدبندی‌های نتایج

کد توصیفی	کد تفسیری (مضمون فرعی)	کد تبیینی (مضمون اصلی)
● منابع و الگوهای نامناسب، مشکل وسیله ارتباطی، مشکلات اینترنت، محدودیت عملکرد شبکه شاد	محدودیت امکانات	
● مسائل امنیت روانی فضا، سلامت جسمی، عادات منفی	آسیبهای جسمی و روانی	
● عدم جذابیت فضا و محتوای آموزشی، وابستگی زیاد آموزش به عملکرد والدین، راحت نبودن فرزند کنار والدین در آموزش، فضای پراسترس و خسته‌کننده، رسمی نبودن کلاس برای فرزند، عدم مدیریت معلم بر کلاس و تکالیف، وابستگی و انتظار فرزندان در بخش آموزشی و تکالیف، ایجاد رقابت ناسالم، عدم توجه به تفاوت‌های فردی دانش آموزان، محدودیتهای فضای کلاس	مسائل فیزیکی و محیطی	آسیبها و تهدیدها
● کاهش حس رقابت، میزان انگیزه و علاقه، دید سهل‌انگارانه نسبت به آموزش	مشکلات انگیزشی	
● کم‌رنگ‌شدن جایگاه معلم، تداخل نقشها، حرف‌شنوی بیشتر از معلم تا والد، تغییر باورها و ارزشها، تأثیر منفی بر رابطه فرزند و والد، نبود روابط واقعی، محدودشدن روابط اجتماعی	اختلال در روابط و نقشها	
● صرفه بهینه وقت و هزینه، محیط خانه به‌مثابه یک عامل مثبت در آموزش، دسترسی به آموزش در مکانهای مختلف، منابع آموزشی با قابلیت دسترسی چندباره، دسترسی به گروهها و منابع آموزشی زیاد، امکان برگزاری آزمونهای مکرر و کم‌هزینه، آموزش در روزهای تعطیل، بهره‌گیری از منابع استفاده نشده در آموزش حضوری، دامنه وسیع ارتباطات و اطلاع‌رسانی	گسترده‌گی منابع و امکانات	پیامدها و فرصتها
● الگوسازی مطالعه، افزایش مهارتهای مرتبط با فناوری، پیگیری تر شدن والدین، فرصت ابراز وجود برای دانش‌آموزان منزوی، نگاه آموزشی به کارکرد گوشی، حس قدرشناسی در قبال روابط واقعی، افزایش مهارتهای شغلی والد	تأثیرات مثبت شخصی	
● تأثیرات مناسب در روابط، ارتباط رسمی‌تر و مؤدبانه‌تر، افزایش شناخت و نزدیکی رابطه فرزند و والد، باری به معلم از سوی والدین	بهبود روابط	

● مضمون اصلی (کد تبیینی) ۱: آسیبها و تهدیدها

در بخش آسیبها و تهدیدها والدین درباره محدودیتهای، مشکلات و مسائل روانی و جسمی، در آموزش مجازی فرزندان‌شان، تجربیات خود را ارائه کردند که در پنج مضمون فرعی زیر بیان شده است.

◆ مضمون فرعی (کد تفسیری) ۱: محدودیت امکانات

امکانات یکی از مهم‌ترین بخشهای مربوط به آموزش است. والدین محدودیت امکانات را در چهار بخش اینترنت، منابع، وسایل ارتباطی و عملکرد شبکه شاد بیان کرده‌اند. اکثر والدین از عملکرد شبکه شاد در بخش امکانات و سرعت آن، راضی نبودند و تعداد کمی آن را برای

آموزش کافی می‌دانستند (۵ نفر). هرچند بیشتر والدین دسترسی ۲۴ ساعته به اینترنت داشتند اما سرعت و زیاد بودن هزینه‌های آن، از نظر آنها ضعیف بود. شش نفر از والدین در بخش وسیله ارتباطی با محدودیت مواجه بودند. منابع نیز از نظر والدین در بخش کیفی دارای مشکلاتی بود.

نمونه‌هایی از نقل‌قولهای والدین عبارت‌اند از:

«اینترنت ضعیف بود و قطع و وصلی آن خیلی اذیت می‌کرد و حتی باعث سوءتفاهمهایی بین والدین و معلم می‌شد، معلم فکر می‌کرد که خودمان عمداً از کلاس خارج شده‌ایم.»

◆ مضمون فرعی ۲: آسیبهای جسمی و روانی

تأثیرات منفی آموزش مجازی از نظر والدین در سه بخش، امنیت و مسائل روانی، سلامت جسمی و عادات منفی، بیان شدند. همچنین نگرانیهای آنها متوجه سلامت جسمی و روانی فرزندانشان بود و حتی برخی درباره آثار منفی جسمی در فرزندانشان گزارش دادند. ایجاد عاداتی ناخوشایند، مانند اعتیاد زیاد به تلفن همراه، پنهان‌کاری و تقلب در فرزندان خود را تأیید می‌کردند.

نمونه‌هایی از نقل‌قولهای والدین عبارت‌اند از:

«عادت زیاد به گوشی در آنها به وجود آمده بود و ترک‌کردنش برایشان خیلی سخت شده بود، همچنین یکی از نقاط منفی آموزش آنلاین زیاد شدن پنهان‌کاری در آنها بود.»

◆ مضمون فرعی ۳: مسائل فیزیکی و محیطی

عدم جذابیت، محیط پراسترس و خسته‌کننده، محدودیتها و راحت نبودن فرزند با حضور والد، از مشکلات فضای کلاس، از نظر والدین بود. کنترل ضعیف معلم بر کلاس و تکالیف، ایجاد رقابت ناسالم درسی، وابستگی زیاد آموزش به عملکرد والدین و عدم توجه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان در کلاس از مشکلات آموزشی در کلاس، طبق دیدگاه والدین بود. بیشتر والدین از وابستگی زیاد فرزندشان به آنها در بخش آموزشی، گزارش دادند.

نمونه‌هایی از نقل‌قولهای والدین عبارت‌اند از:

«فضای جذابی برای دانش‌آموز نبود و دارای مطالب خشک و تک‌بعدی، بدون شعر، موزیک و نقاشی بود.»

◆ مضمون فرعی ۴: مشکلات انگیزشی

۱۴ نفر از والدین از کاهش انگیزه و علاقه فرزندانشان در یادگیری خبر دادند. برخی از والدین گزارش دادند که حس رقابت و جاه‌طلبی در فرزندانشان کاهش یافته است و حتی ۹ نفر از والدین به ایجاد دیدی سهل‌انگارانه نسبت به یادگیری و آموزش از سوی فرزندانشان، اشاره داشتند.

نمونه‌هایی از نقل قولهای والدین عبارت‌اند از:

«بله فکر می‌کنم چون معلم را واقعاً نمی‌دیدند، بی‌خیال این آموزش و مدرسه بودند.

این اواخر می‌دیدم که فرزندانم در کلاس آنلاین کارهای دیگری مانند نقاشی انجام می‌دهند.»

◆ مضمون فرعی ۵: اختلال در روابط و نقشها

تداخل نقش جدید در آموزش فرزند با سایر نقش‌های والد (مثل شغل و نقش والدگری)، در بیشتر والدین گزارش شد. پنج نفر از والدین از اثر این نقش جدید در اجبار به تعدیل باورها و ارزشهای والدگری خود، گلایه داشتند. بعضی از والدین اذعان داشتند که این آموزش در خانه بر رابطه آنها با فرزندان اثر منفی داشته است. تأثیر منفی بر جایگاه معلم، ارتباط محدود اجتماعی و نبود رابطه واقعی و انتقال سخت احساسات از موارد دیگر در این بخش‌اند.

نمونه‌هایی از نقل قولهای والدین عبارت‌اند از:

«فضای آنلاین انتقال احساساتی مثل غم و شادی را محدود می‌کند و این ارتباط اصلی را

تحت تأثیر قرار می‌دهد و ارتباطات را از حالت واقعی و مناسب خارج می‌کند.»

● مضمون اصلی (کد تبیینی) ۲: پیامدها و فرصتها

در مضمون پیامدها و فرصتها، بخشهایی بود که والدین، اشاراتی داشته‌اند به تأثیرات مثبت آموزش مجازی، و ویژگیهای مثبت و فرصتهایی که این نوع آموزش ایجاد کرده است. این مضمون شامل سه مضمون فرعی بود.

◆ مضمون فرعی (کد نفسی) ۱: گسترده‌گی منابع و امکانات

دسترسی به منابع گسترده و شبکه‌ها، آموزش در مکانهای مختلف، استفاده منابع به‌طور مکرر، مسابقات غیر درسی به شکل آسان‌تر، استمرار آموزش در زمانهای تعطیلی و محتوای کمتر استفاده شده در آموزش سنتی، از ویژگیهای مثبت این آموزش در امکان دسترسی، از نظر والدین بود. صرفه بهینه وقت و هزینه و همچنین دامنه وسیع ارتباطات و اطلاع‌رسانی از بخشهای مثبت فضای برخط، از نظر والدین بود.

نمونه‌هایی از نقل قولهای والدین عبارت‌اند از:

«در آموزش مجازی وقت زیادی برای آموزش بود، چون رفت و آمد و مسائل مربوط به رفتن

به مدرسه کمتر بود و این کمک می‌کرد وقت بیشتری را برای آموزش قرار دهیم. هزینه‌های کم

در آموزش مجازی می‌توانست عامل کمک‌کننده به خانواده ما باشد.»

◆ مضمون فرعی ۲: تأثیرات مثبت شخصی

والدین اذعان داشتند که این آموزش تأثیرات شخصی مثبتی، بر خودشان و فرزندانشان

گذاشته است. در خودشان تأثیراتی مانند پیگیری تر شدن در تحصیل فرزندشان، افزایش انگیزه به مطالعه و افزایش مهارت‌های مربوط به فناوری را بیان کردند. نگاه آموزشی به کارکرد گوشی و بهبود و ایجاد مهارت‌های فنی فرزندان در زمینه یادگیری و آموزش، از نکاتی مثبت بود که والدین در فرزندان خود می‌دیدند. در زمینه اجتماعی والدین اعتقاد داشتند که حس قدرشناسی بیشتری در افراد به روابط اجتماعی ایجاد شده است. شش نفر از والدین اعتقاد داشتند این نوع آموزش، فرصتی مناسب برای رشد و خودنمایی دانش‌آموزان منزوی بوده است.

نمونه‌هایی از نقل‌قول‌های والدین عبارت‌اند از:

«آموزش مجازی باعث شد که والدین و دانش‌آموزان بتوانند چیزهای زیادی یاد بگیرند، مانند کلیپ درست کردن، ساخت پاورپوینت و اطلاعات مربوط به دنیای آنلاین.»

◆ مضمون فرعی ۳: بهبود روابط

علاوه بر تأثیرات مثبت شخصی، والدین اظهار داشتند که آموزش مجازی در روابط نیز تأثیرات خوبی داشته است. ارتباط رسمی‌تر و مؤدبانه‌تر در کلاس و فضای برخط و شناخت بیشتر فرزند و والد از همدیگر و نزدیکی بیشتر آنها، از مواردی است که والدین بیان کرده‌اند.

نمونه‌هایی از نقل‌قول‌های والدین عبارت‌اند از:

«شناخت بهتر مهارت‌های اجتماعی فرزندم در کلاس آنلاین بیشتر بود، بیشتر فرزند خود و ضعف‌های اجتماعی آنها را متوجه شدم، مثلاً من حواس‌پرتی بچه‌هایم را در کلاس متوجه شدم.»

بحث و نتیجه‌گیری.....

این پژوهش با هدف بررسی تجارب والدین در زمینه آموزش مجازی فرزندانشان، در دوران پاندمی کرونا و پرداختن به چالشها و فرصتهای یادگیری در این نوع آموزش جدید، انجام شده است. یافته‌های این پژوهش نتیجه کدبندی سه‌مرحله‌ای توصیفی، تفسیری و تبیینی بود که شامل ۲ کد تبیینی، ۸ کد تفسیری و ۴۸ کد توصیفی است. کدهای اصلی یا تبیینی شامل، آسیبها و تهدیدها و پیامدها و فرصتها است. در بخش آسیبها و تهدیدها، بررسی به دو بخش مسائل فیزیکی و فنی (محدودیت امکانات، مسائل فیزیکی و محیطی) و مسائل روانی، جسمی و اجتماعی (آسیبهای جسمی و روانی، مشکلات انگیزشی و اختلال در روابط و نقشها) تقسیم شده است. بخش مسائل فیزیکی و فنی در نتایج پژوهشهای محمدی و همکاران (۱۳۹۹)، توکلی و بداللهی (۱۴۰۰)، مصیبی‌اردکانی و همکاران (۱۴۰۰) و بداللهی و همکاران (۱۴۰۰) از دیدگاه والدین و در نتایج پژوهشهای حاجی و همکاران (۱۴۰۰)، سلیمی و فردین (۱۳۹۹)، حاجی‌زاده و همکاران (۱۴۰۰)، عباسی‌دره‌بیدی و ابراهیمی (۱۴۰۰) و البرزی و همکاران (۱۴۰۰) از دیدگاه

معلمان، در پژوهش‌های داخلی و در نتایج پژوهش‌های ابوحماد (۲۰۲۰)، کویی و همکاران (۲۰۲۱) و بروم و همکاران (۲۰۲۰)، از دیدگاه والدین، در پژوهش‌های خارجی دیده می‌شود. مصیبی اردکانی و همکاران (۱۴۰۰) معتقدند که نوظهور بودن آموزش مجازی در ایران و نبود آمادگی‌های لازم در نظام آموزشی ایران و همچنین عقیده بابایی (۱۳۸۹) مبنی بر نبود منابع مالی، تمرکز بیشتر در بخش تولید و بی‌میلی در سرمایه‌گذاری در استقرار نهادهای آموزشی در کشورهای در حال توسعه مانند ایران، چالش‌هایی را در بستر فناوری و زیرساخت‌های آن، ایجاد کرده است. پیش از تعطیلی مدارس به سبب بروز کووید، تعطیلی طولانی مدت مدارس یک اتفاق رایج نبود و فقط به‌ندرت به دلیل بلایای طبیعی رخ می‌داد و این می‌تواند دلیلی خوب برای ضعف زیرساخت‌ها، منابع و عملکردها باشد. پوشش اینترنتی و در دسترس بودن رایانه‌ها یا تلفن‌های هوشمند نیازهای ضروری برای یادگیری از راه دور است، بنابراین فقدان زیرساخت‌ها و دستگاه‌های قابل اعتماد سبب افزایش مشکلات والدین می‌شود (گاری و همکاران، ۲۰۲۰). نتایج پژوهش حاکی از نارضایتی والدین از عملکرد شبکه شاد است و این نشان‌دهنده مشکلات زیرساختی شبکه شاد است که در نتایج پژوهش حاجی و همکاران (۱۴۰۰) نیز نشان داده شده است. فضای مجازی به همان اندازه که دسترسی دانش‌آموزان را به داده‌ها و مطالب مفید، آسان می‌کند، امکان آن را دارد که مطالب نامتناسب با سن آنها را نیز به راحتی در اختیارشان بگذارد (مک‌فارلن^۱، ۲۰۱۱) و این می‌تواند نگرانی والدین را از دسترسی فرزندان در این فضا توجه کند و لذا نقش نظارت والدین و مدیریت استفاده فرزندان از فناوری را پر اهمیت می‌کند (کورتیس^۲، ۲۰۱۳). یکی از مشکلات اصلی از نظر والدین محدودیتها و ویژگیهای منفی فضای کلاس است. به اعتقاد محمدی و همکاران (۱۳۹۹)، آموزش‌های فراهم شده در آموزش مجازی، بدون توجه به ویژگیهای شناختی دانش‌آموزان ارائه می‌گردد و گروه‌های دانش‌آموزی قوی، ضعیف و متوسط یک نوع آموزش را دریافت کرده و انتظارات در مورد همه آنها یکسان است و این در کدهای توصیفی والدین بود. بیشتر محتوای ارائه شده در کلاس از قبل ضبط شده است، بنابراین، دانش‌آموزان عموماً اطلاعات را منفعلانه دریافت می‌کنند و در طول کلاس‌های برخط خود فاقد ارتباط فعال بودند، علاوه بر این، دانش‌آموزان اغلب پرسش‌هایی خاص را درک نمی‌کردند. در نتیجه، دانش‌آموزان ممکن است علاقه خود را به کلاس‌های مجازی از دست بدهند. اوزایدین اوزکارا و چاکیر^۳ (۲۰۱۸) معتقدند که در آموزش از راه دور، چالش‌های فنی بر انگیزه و یادگیری نیز تأثیر منفی می‌گذارد. به نظر می‌رسد نگاه غیررسمی دانش‌آموزان به کلاس‌های مجازی چه از طریق شبکه شاد و چه از طریق شبکه‌های دیگر ارتباطی، می‌تواند در مشکلات مربوط به فضای کلاس دخیل باشد. حتی آمادگی مدارس و معلمان برای

1. McFarlane

2. Curtis

3. Ozaydin Ozkara & Cakir

حمایت از ارائه آموزش مجازی هم متفاوت است.

نتایج بخش جسمی، روانی و اجتماعی با یافته‌های پژوهشهای محمدی و همکاران (۱۳۹۹) و بداللهی و همکاران (۱۴۰۰) در داخل کشور و نتایج پژوهش کویی و همکاران (۲۰۲۱) در خارج از ایران همسویی دارد. انزوای اجتماعی و عدم تعامل در حکم نقص اصلی آموزش مجازی در نظر گرفته شده است، زیرا فناوری تنها کانال کودکان برای تعامل با معلمان و همسالان شده است (دونگ^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). در مورد مشارکت و درگیری والدین در تحصیل فرزندان ادیب و مردان اربط (۱۳۹۶) معتقدند وقتی که نقشهای جدید در خانه به وجود می‌آیند، تخصیص این نقشها رسمی نیست و بیشتر به صورت الگوهای عادی درمی‌آیند. درنهایت سبب کم‌رنگ‌تر شدن سایر نقشها برای افراد عضو خانواده می‌شوند و مشکلاتی را در عمل به سایر وظیفه‌ها ایجاد می‌کنند. به نظر می‌رسد این عامل در تداخل نقشها و اختلال در روابط مؤثر باشد. قابل درک است که تغییر کردن محیط یادگیری از مدرسه به خانه و جایگزینی والدین به عنوان معلم، بر انگیزه یادگیری دانش‌آموزان تأثیرگذار است. در بیشتر خانه‌ها میزان افزایش حواس‌پرتی غیرآموزشی وجود دارد. به دست آوردن همکاری دانش‌آموز برای کارهایی فراتر از کارهای معمولی ممکن است منجر به مشاجره بیشتر شود. هر چند نباید فراموش کرد که شرایط دشوار ناشی از قرنطینه و تغییر سبک زندگی (کمبل^۲، ۲۰۲۰) هم بر روابط مؤثر است. نظر به اینکه مشارکت والدین در آموزش در دوران پاندمی کرونا و حتی دوران پیش آن، بر بازده یادگیری تأثیر مثبت دارد، می‌توان تا حد زیادی مطمئن بود، اما میزان این مشارکت و تأثیراتی که این مشارکت بر خانواده و روابط دارد، نیز قابل تأمل است.

یافته‌های مربوط به بخش پیامدها و فرصتها که شامل تأثیرات مثبت بر شخص و روابط و همچنین ویژگیهای مثبت فضای کلاس و دسترس‌یهای آنهاست با نتایج پژوهشهای محمدی و همکاران (۱۳۹۹) از دید والدین و سلیمی و فردین (۱۳۹۹)، عباسی دره‌بیدی و ابراهیمی (۱۴۰۰) و البرزی و همکاران (۱۴۰۰) از دید معلمان، همسویی دارد. آموزش برخط دارای مزایایی از جمله اشتراک‌گذاری محتوا، دسترسی فراگیر همه به آموزش باکیفیت، افزایش امکان سنجش و نظارت بر کیفیت آموزش و انعطاف در زمان‌بندی است (بین^۳، ۲۰۲۰). آموزش مبتنی بر وب با داشتن اجازه دسترسی آموزش از راه دور، امکان یادگیری را در بیشتر زمینه‌ها، در هر زمان و مکانی برای دانش‌آموزان، ایجاد می‌کند (متقی‌نیا و ویسکرمی، ۱۳۹۳). براساس تجربه‌های والدین، آموزش مجازی با کاهش هزینه‌ها و همچنین صرفه‌جویی در زمان همراه بوده است (یانگ^۴، ۲۰۲۰؛

1. Dong
2. Campbell
3. Binh
4. Yang

محمدی و همکاران، ۱۳۹۹). با توجه به اهمیت یک رابطه خوب والدین و فرزند برای رشد سالم کودک و عملکرد خانواده (راودینو^۱ و همکاران، ۲۰۱۳) به نظر می‌رسد ارتباط بیشتر والد و فرزند در آموزش مجازی و تقویت شدن رابطه از مزایای این آموزش باشد که با نتایج پژوهش بارگر و همکاران (۲۰۱۹) در مورد تأثیراتی مثبت مانند بهبود رابطه و شناخت بیشتر فرزند، همسویی دارد. آموزش از راه دور فضایی را برای روابط خانوادگی نزدیکتر فراهم می‌کند و در عین حال امنیت زبان‌آموزان را در خانه تضمین می‌کند (آگاتون و کوئتو^۲، ۲۰۲۱).

تبدیل آموزش سنتی به آموزش برخط، چالشها و فرصتهایی جدید را در سطح اجتماعی و فناوری به ارمغان آورده است، که می‌تواند بر سلامت جسمی و روانی دانش‌آموزان تأثیر بگذارد (میسیرلی و ارگولک، ۲۰۲۱). در صورتی می‌توان از چالشهای آموزش برخط به سلامتی عبور کرد که همه گروهها از جمله والدین در امر تدریس با فرزندان شان همکاری لازم را داشته باشند (راسمیتادیل^۳ و همکاران، ۲۰۲۰) و لازمه این همکاری بررسی چالشهای این دوران از دیدگاه آنهاست. اما در ضمن، والدین می‌توانند برای مدارس و معلمان نقش مکمل داشته و باعث پنهان شدن نواقص و عیبهای نظام آموزشی شوند (پورشافعی و باقری مهبیاری، ۱۳۹۹) و این پرسش مطرح است که آیا نظام آموزشی بدون نقش مشارکتی والدین می‌تواند به اهداف آموزشی مدنظرش برسد؟ بورپ^۴ و همکارانش (۲۰۱۹) نقشهای مشارکت والدین برای یادگیرنده آنلاین را در چند بخش سازماندهی، آموزش، نظارت، برانگیختن و پرورش طبقه‌بندی کرده‌اند که نتایج این پژوهش این نقشها را با توجه به بررسی چالشها و فرصتهای آموزش مجازی، تا حد زیادی تأیید کرده است.

با توجه به نتایج این پژوهش، پیشنهاد می‌شود که ابتدا بستر ساختاری آن یعنی اینترنت و شبکه‌های آموزشی مورد بازبینی قرار گرفته شود. بخشی از کارگاهها و ساعات ضمن خدمت معلمان به این آموزش اختصاص داده شود. منابع و محتوای آموزشی آن به شکل اختصاصی‌تر بررسی شود. ارزشیابیهای آن با کیفیت بهتر و شرایط مناسب‌تر انجام شود. با توجه به تفاوتها فردی دانش‌آموزان و امکانات مناطق متفاوت، برنامه‌ریزی انعطاف بیشتری داشته باشد. برای فرهنگ‌سازی مناسب‌تر در زمینه این نوع آموزش، برنامه‌ریزی بلندمدت انجام شود و در پایان ضروری است مسئولان آموزش و پرورش یک برنامه مدون و گسترده برای پیاده‌سازی بهتر این نوع آموزش و کاهش آسیبهای آن تدارک ببینند.

این پژوهش، چالشها و فرصتهای آموزش مجازی را از دیدگاه والدین بررسی کرده است، اما بررسی از دیدگاه سایر گروههای ذی‌نفع نیز ضرورت دارد. همچنین با توجه به تعداد نمونه،

1. Raudino
2. Agaton & Cueto
3. Rasmitadila
4. Borup

تعمیم‌پذیری نتایج آن محدود است، ضمن آنکه محدودیت‌های همه‌گیری کرونا نیز مسائلی را در گرفتن مصاحبه‌ها به وجود آورد. اصطلاحات به کار رفته در مورد این آموزش در ادبیات پژوهش، زیاد و به جای یکدیگر به کار برده شده بود که در این پژوهش از اصطلاح «آموزش مجازی» استفاده شده است، زیرا به نظر می‌رسد با آموزش در ایران در دوران کرونا همخوانی بیشتری دارد. البته در متون گرفته شده از منابع انگلیسی این پژوهش بیشتر از اصطلاح آموزش از راه دور، بنا به ترجمه علمی آن استفاده شده است.

▲ تعارض منافع ▲

تعارض منافع ندارد.

تقدیر و تشکر

از تمام والدین شرکت‌کننده در مصاحبه‌ها و مدیران محترم مدارس موردنظر و همچنین از استادان عزیز دانشگاه برای همکاری و مشورت در طراحی سؤالات مصاحبه، صمیمانه سپاسگزاریم.

- ادیب، یوسف و مردان اربط، فاطمه. (۱۳۹۶). تجارب والدین از مشارکت در امر تحصیل فرزندان: یک تحقیق کیفی. *مجله علوم تربیتی*، ۲۴(۱)، ۶۹-۹۶.
- البرزی، محبوبه؛ محمدی، مهدی؛ ناصری جهرمی، رضا؛ صفری، مریم و میرغفاری، فاطمه. (۱۴۰۰). تجارب معلمان دوره ابتدایی از چالشهای تغییر آموزش سنتی به آموزش مجازی در دوران شیوع ویروس کرونا. *مطالعات آموزش و یادگیری*، ۱۳(۱)، ۱-۱۹.
- بابایی، محمود. (۱۳۸۹). *مقدمه‌ای بر یادگیری الکترونیکی (چاپ اول)*. تهران: نشر چاپار.
- پورشافعی، هادی و باقری مهباری، ندا. (۱۳۹۹). بررسی تجارب والدین درگیر در آموزش کودکان. *مجله پیشرفت‌های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش*، ۳(۲۷)، ۵۵-۶۲.
- توکلی، الهام و یداللهی، سارا. (۱۴۰۰). تجربه‌های والدین دانش‌آموزان با نیازهای ویژه از مشکلات آموزش در دوران کرونا. *فصلنامه علمی- پژوهشی کودکان استثنایی*، ۲۱(۲)، ۲۹-۴۰.
- حاجی، جمال؛ محمدی‌مهر، مژگان و محمدی‌آذر، حدیقه. (۱۴۰۰). بازنمایی مشکلات آموزش در فضای مجازی با استفاده از برنامه شاد در دوره پاندمی کرونا: یک مطالعه پدیدارشناسی. *فصلنامه فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*، ۱۱(۳)، ۱۵۳-۱۷۴.
- حاجی‌زاده، انور؛ عزیزی، قادر و کیهان، جواد. (۱۴۰۰). تحلیل فرصتها و چالش‌های آموزش مجازی در دوران کرونا: رهیافت توسعه آموزش مجازی در پساکرونا. *فصلنامه علمی پژوهشی تدریس پژوهی*، ۹(۱)، ۱۷۴-۲۰۴.
- حجتی، طیبه؛ احمدپور، روژینا و آرمند، محمد. (۱۴۰۰). بررسی چالشها و مشکلات آموزش مجازی از نظر معلمان و مدیران مدارس ابتدایی. *فناوری و دانش پژوهی در تعلیم و تربیت*، ۱(۱)، ۱۱-۲۱.
- زینی‌وند نژاد، فرشته و نویدی، احد. (۱۴۰۰). استفاده از سامانه شاد و تدریس تلویزیونی در دوره شیوع کرونا: «کاستی‌ها» و «چون و چراها». *نوآوری‌های آموزشی*، ۲۰(۲)، ۷-۳۴.
- سلیمانی، اعظم و اصغری، فاطمه. (۱۴۰۰). مزایا و چالش‌های آموزش مجازی. *پژوهش در آموزش علوم تجربی*، ۱(۱)، ۵۱-۶۱.
- سلیمی، سمانه و فریدین، محمدعلی. (۱۳۹۹). نقش ویروس کرونا در آموزش مجازی، با تأکید بر فرصت‌ها و چالش‌ها. *فصلنامه پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی*، ۸(۲)، ۴۹-۶۰.
- عباسی‌دربیدی، احمد و ابراهیمی، علی. (۱۴۰۰). چالش‌ها و فرصت‌های آموزش مجازی از نگاه معلمان شیراز در دوران کرونا. *پیشرفت‌های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش*، ۴(۴۲)، ۱-۱۱.
- کیا، علی‌اصغر. (۱۳۸۸). نگاهی به آموزش مجازی (الکترونیک). *کتاب ماه علوم اجتماعی*، ۲۴، ۸۲-۸۹.
- متقی‌نیا، محمدرضا و ویسکرمی، حسن‌علی. (۱۳۹۳). آموزش مبتنی بر وب برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه: مفهوم، مسائل و طراحی. *تعلیم و تربیت استثنایی*، ۱۴(۶)، ۴۶-۶۱.
- محمدی، مهدی؛ کشاورزی، فهیمه؛ ناصری جهرمی، رضا؛ ناصری جهرمی، رحیل؛ حسامپور، زهرا؛ میرغفاری، فاطمه و ابراهیمی، شیماء. (۱۳۹۹). واکاوی تجارب والدین دانش‌آموزان دوره اول ابتدایی از چالش‌های آموزش مجازی با شبکه‌های اجتماعی در زمان شیوع ویروس کرونا. *نشریه پژوهش‌های تربیتی*، ۷(۴۰)، ۷۴-۱۰۱.
- مصیبی‌اردکانی، ملیحه؛ رضاپور میرصالح، یاسر و بهجتی‌اردکانی، فاطمه. (۱۴۰۰). مشکلات و چالش‌های آموزش مجازی در دوران شیوع ویروس کرونا در مقطع ابتدایی. *فصلنامه آموزش پژوهی*، ۷(۲۷)، ۶۵-۷۹.
- یداللهی، سارا؛ توکلی طرقة، الهام؛ پورصالحی نویده، مرضیه و آذرتاش، فاطمه. (۱۴۰۰). مشکلات آموزش برخط در دوران کرونا از دیدگاه معلمان و والدین و ارائه راهکارها. *فصلنامه علمی نوآوری‌های آموزشی*، ۲۰(۳)، ۱۱۷-۱۴۶.

- Abuhammad, S. (2020). Barriers to distance learning during the COVID-19 outbreak: A qualitative review from parents' perspective. *Heliyon*, 6(11), e05482.
- Agaton, C. B., & Cueto, L. J. (2021). Learning at home: Parents' lived experiences on distance learning during COVID-19 pandemic in the Philippines. *International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE)*, 10(3), 901-911.
- Barger, M. M., Kim, E. M., Kuncel, N. R., & Pomerantz, E. M. (2019). The relation between parents' involvement in children's schooling and children's adjustment: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 145(9), 855-890.

- Binh, T. T. M. (2020). A pilot model for Japanese online teaching with Japanese teachers-problems and solutions. *VNU Journal of Foreign Studies*, 36(2), 2525-2445.
- Boon, H. J., Brown, L. H., Tsey, K., Speare, R., Pagliano, P., Usher, K., & Clark, B. (2011). School disaster planning for children with disabilities: A critical review of the literature. *International Journal of Special Education*, 26(3), 223-237.
- Boonk, L., Gijsselaers, H. J. M., Ritzen, H., & Brand-Gruwel, S. (2018). A review of the relationship between parental involvement indicators and academic achievement. *Educational Research Review*, 24, 10-30.
- Borup, J., Walters, S., & Call-Cummings, M. (2019). Examining the complexities of parental engagement at an online charter high school: A narrative analysis approach. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 20(1).
- Braunack-Mayer, A., Tooher, R., Collins, J. E., Street, J. M., & Marshall, H. (2013). Understanding the school community's response to school closures during the H1N1 2009 influenza pandemic. *BMC Public Health*, 13, 344-359.
- Brom, C., Lukavský, J., Greger, D., Hannemann, T., Straková, J., & Švařiček, R. (2020). Mandatory home education during the COVID-19 lockdown in the Czech Republic: A rapid survey of 1st-9th graders' parents. *Frontiers in Education*, 5, 103.
- Budhrani, K., Martin, F., Malabanan, O., & Espiritu, J. L. (2021). How did parents balance it all? Work-from-home parents' engagement in academic and support roles during remote learning. *Journal of Online Learning Research*, 7(2), 153-184.
- Campbell, A. M. (2020). An increasing risk of family violence during the Covid-19 pandemic: Strengthening community collaborations to save lives. *Forensic Science International: Reports*, 2, 100089.
- Colaizzi, P. F. (1973). *Reflection and research in psychology: A phenomenological study of learning*. Dubuque, Iowa: Kendall/Hunt Pub. Co.
- Cui, S., Zhang, C., Wang, S., Zhang, X., Wang, L., Zhang, L., ... Zhou, X. (2021). Experiences and attitudes of elementary school students and their parents towards online learning in China during the COVID-19 pandemic: Questionnaire study. *Journal of Medical Internet Research*, 23(5), e24496.
- Curtis, H. (2013). *A mixed methods study investigating parental involvement and student success in high school online education*. Doctoral dissertation. Retrieved from ProQuest Publication number 3599425.
- Dong, C., Cao, S., & Li, H. (2020). Young children's online learning during COVID-19 pandemic: Chinese parents' beliefs and attitudes. *Children and Youth Services Review*, 118, 105440.
- Epstein, J. L. (1992). *School and family partnerships*. Johns Hopkins University, Center on Families, Communities, Schools, and Children's Learning. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 343 715).
- Garbe, A., Ogurlu, U., Logan, N., & Cook, P. (2020). COVID-19 and remote learning: Experiences of parents with children during the pandemic. *American Journal of Qualitative Research*, 4(3), 45-65.
- Griffith, A. K. (2022). Parental burnout and child maltreatment during the COVID-19 pandemic. *Journal of Family Violence*, 37(5), 725-731.
- Hale, T., Webster, S., Petherick, A., Phillips, T., & Kira, B. (2020). *Data from Oxford COVID-19 Government Response Tracker, Blavatnik School of Government*. Available at: <https://covidtracker.bsg.ox.ac.uk/> (accessed April 17 2020).
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. (2020). The difference between emergency remote teaching and online learning. *Educause Review*, 27, 1-12.
- Huber, S. G., & Helm, C. (2020). COVID-19 and schooling: Evaluation, assessment and accountability in times of crises-reacting quickly to explore key issues for policy, practice and research with the school barometer. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, 32(2), 237-270.
- Jiang, Y., & Monk, H. (2016). Young Chinese-Australian children's use of technology at home:

- Parents' and grandparents' views. *Asia-Pacific Journal of Research in Early Childhood Education*, 10(1), 87-106.
- Koskela, T., Pihlainen, K., Piispa-Hakala, S., Vornanen, R., & Hämäläinen, J. (2020). Parents' views on family resiliency in sustainable remote schooling during the COVID-19 outbreak in Finland. *Sustainability*, 12(21), 8844.
- Lau, E. Y. H., & Lee, K. (2021). Parents' views on young children's distance learning and screen time During COVID-19 class suspension in Hong Kong. *Early Education and Development*, 32(6), 863-880.
- Lee, E., & Parolin, Z. (2021). The care burden during COVID-19: A national database of child care closures in the United States. *Socius: Sociological Research for a Dynamic World*, 7, 237802312110320.
- McFarlane, D. A. (2011). Are there differences in the organizational structure and pedagogical approach of virtual and brick-and-mortar schools? *Journal of Multidisciplinary Research*, 3(2), 83-98.
- Misirli, O., & Ergulec, F. (2021). Emergency remote teaching during the COVID-19 pandemic: Parents experiences and perspectives. *Education and Information Technologies*, 26(6), 6699-6718.
- Nouwen, M., & Zaman, B. (2018). Redefining the role of parents in young children's online interactions. A value-sensitive design case study. *International Journal of Child-Computer Interaction*, 18, 22-26.
- O'Sullivan, T. L., Amaratunga, C., Phillips, K. P., Corneil, W., O'Connor, E., Lemyre, L., & Dow, D. (2009). If schools are closed, who will watch our kids? Family caregiving and other sources of role conflict among nurses during large-scale outbreaks. *Prehospital and Disaster Medicine*, 24(4), 321-325.
- Ozaydın Ozkara, B., & Cakir, H. (2018). Participation in online courses from the students' perspective. *Interactive Learning Environments*, 26(7), 924-942.
- Petretto, D. R., Masala, I., & Masala, C. (2020). Special educational needs, distance learning, inclusion and COVID-19. *Education Sciences*, 10(6), 154.
- Radesky, J. S., Eisenberg, S., Kistin, C. J., Gross, J., Block, G., Zuckerman, B., & Silverstein, M. (2016). Overstimulated consumers or next generation learners? Parent tensions about child mobile technology use. *Annals of Family Medicine*, 14(6), 503-508.
- Rasmitadila, R. R., Aliyyah, R. R., Rachmadtullah, R., Samsudin, A., Syaodih, E., Nurtanto, M., & Tambunan, A. R. S. (2020). The perceptions of primary school teachers of online learning during the COVID-19 pandemic period: A case study in Indonesia. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 7(2), 90-109
- Raudino, A., Fergusson, D. M., & Horwood, L. J. (2013). The quality of parent/child relationships in adolescence is associated with poor adult psychosocial adjustment. *Journal of Adolescence*, 36(2), 331-340.
- Seabra, F., Teixeira, A., Abelha, M., & Aires, L. (2021). Emergency remote teaching and learning in Portugal: Preschool to secondary school teachers' perceptions. *Education Sciences*, 11(7), 349.
- The World Bank. (2020). *How countries are using edtech (including online learning, radio, television, texting) to support access to remote learning during the COVID-19 pandemic*. <https://www.worldbank.org/en/topic/edutech/brief/>
- UNESCO (2020). Data from: COVID-19 educational disruption and response. Available at: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse> (accessed April 17 2020).
- Van Lancker, W., & Parolin, Z. (2020). Covid-19, school closures and child poverty: A social crisis in the making. *The Lancet Public Health*, 5(5), e243-e244.
- Watson, J., Murin, A., Vashaw, L., Gemin, B., & Rapp, C. (2011). *Keeping pace with k-12 online learning: An annual review of policy and practice*. Evergreen Education Group.
- Yang, C.-L. (2020). *Exploring the possibilities of online learning experiences*. Unpublished Doctoral dissertation, Teachers College: Columbia University.

Evaluating the Experiences of Students' Parents in Virtual Education during the COVID-19 Pandemic: Challenges and Opportunities

■ S. Moradian¹ ■ N. Yoosefi, Ph.D.²

Abstract

Traditional education transformation into virtual education has brought new challenges and opportunities at the social and technological levels. This study sought to analyze the challenges and opportunities of virtual education during the COVID-19 pandemic by examining the parents' experiences. The method of this research was qualitative with a phenomenological approach. Semi-structured interviews were utilized to gather data and continued until theoretical saturation was achieved. The target population included parents with at least one child participating in virtual education from March 2020 onwards. The sampling method was targeted approach and included 24 parents. Colaizzi's method of data analysis was used and the data were coded in three stages: descriptive, interpretive and explanatory. Findings included two main or explanatory codes of "Damages and Threats with five interpretive codes" and "Consequences and Opportunities with three interpretive codes" derived from descriptive codes. The results showed that virtual education has created new challenges and opportunities at the social and technological levels and due to parents' prominent roles, it can help empower officials and decision makers to find appropriate solutions for obstacles parents and students encounter.

Keywords: virtual education, consequences and opportunities, challenges

Date received: May 2, 2022

Date accepted: Jan. 28, 2023

1. Ph.D. Student in Counselling, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.

E-mail: s.moradian@uok.ac.ir

2. **Corresponding Author:** Professor of Counselling, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.

E-mail: n.yoosefi@uok.ac.ir